

KENT HİZMETLERİNİN GELECEĞİNDE KENTSEL SORUMLULUKLAR VE KENT KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ STRATEJİLERİ

Nihat KURT *

ÖZET

Sanayileşme, göç, sosyo-ekonomik vb. pek çok nedenlerle gittikçe büyüyen ve beraberinde sorunları da artan kentler, küreselleşme ile paralel yaşanan yerleşmenin doğal bir sonucu olarak yeni anlamlar kazanmışlardır. Yerleşme ile birlikte, kentlerin yerel değerlerin üzerinde odaklanan konuların ilk sıralarında yer alması, kentlerde yaşanan sıkıntılara yine kent ve kent yaşamı perspektifinden çözümler üretilmesini gündeme getirmiştir. Bu süreçte, kent sakinlerinin yaşam biçimlerinin kent gerekleriyle uyumlu bir kültürü yansıtması hedeflenmektedir. Kentli olma bilinci çerçevesinde sorumluluk, aidiyet ve gönüllülük unsurları kentli olmanın temel unsurlarıdır. Ayrıca, yerel halkın demokratik değerlere sahip çıkması noktasında yönetime etkin katılımı, kent imkânlarından adil yararlanması, kentte huzur ve güvenle yaşaması, kentte kendini geliştirme imkânını bulabilmesi ve kent yönetiminden kaliteli hizmet talep etmesi gibi kentsel sorumluluk alanları bulunmaktadır. Kentin sürdürülebilir gelişim içinde büyümesinin sağlanması, kent imkanlarının korunması, kent sakinlerinin kentlerini sahiplenmesi, kentnin huzur mekanlarına dönüştürülmesi gibi alanlarda kent yönetiminin yanında kentte yaşayanlara da önemli roller düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yastıklı Birikim, Yastıklı Tasarruflar, Ekonomik Sistem.

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Hendek Meslek Yüksekokulu

DEVELOPING STRATEGIES FOR CITY CULTURE AND URBAN RESPONSIBILITIES IN THE FUTURE OF URBAN SERVICES

Nihat KURT*

ABSTRACT

Due to industrialization, immigration and socio-economical effects cities and their problems are getting developed and they have gained new contents as a natural result of parallel improvement with globalization and localization. With localization, solution suggestions have revived on living problems in cities through urban and urban life perspectives taking part of the focused subjects in the first stage about local values for cities. In this course, it is aimed that city residents will reflect their living styles in harmonious with the city requirements. The facts for responsibility, state of belonging and willingness are basic elements for citizen within the frame of citizen consciousness. Furthermore, there are some city responsibility areas such as the active participation of local people for the management in democratic values, fair benefiting from the city opportunities, living peacefully and security in the city, finding chances to develop themselves and asking for qualified services from the city management etc. Important rolls are given for city management as well as citizens in the area for providing enlargement of the city within the sustainable development, keeping the city opportunities, ownership of citizens for cities, transformation of city to safe places and so on.

Key Words: *City Services, Urban Responsibility, City Culture, City Strategie*

* Asst. Prof., Sakarya University, Vocational School of Hendek

1. Giriş

Kentler, tarihin, kültürün ve medeniyetin ortaya çıktığı mekanlar olarak geçmişin izlerini taşırlar. İnsanın doğa üzerindeki hakimiyeti anlamına gelen bir dönüşüm sürecinde, medeniyete beşiklik eden kentler, geleceğin dünyasının da temelini oluştururlar. Kentlere günümüz toplumunda sosyolojik, ekonomik, siyasi, yönetsel, kültürel ve mimari boyutlarıyla bambaşka anlamlar yüklenmiştir. Bunun temelinde etkilediği ve etkilendiği maddi ve manevi kültür unsurlarına önemli bir zemin oluşturmaları yatmaktadır.

Kentler, toplumların ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik düzeylerini ve sahip oldukları birikimleri en doğru şekilde yansıtan, tanıtan ve temsil eden sosyal ve fiziki mekânlardır. Ancak, kenti, yerleşme biçimi olarak belirlemek yerine bir toplum biçimi, kendine özgü kültürü ve yaşama tarzı olan bir olgu olmasına vurgu yapmak daha da önemlidir (Bal, 2003, 4). Çünkü, toplumun ekonomik gelişmişlik düzeyini, sosyal dayanışmasını veya ayrışmasını, siyasete ve yönetime olan yaklaşımını, geleneğini ve kültürünü, zevk ve estetiğini, mantık ve etiğini kentlere bakınca anlarız. Öte yandan kentler, teknolojik değişimin beraberinde getirdiği teşkilatlanma, uzmanlaşma ve iş bölümünün en yüksek düzeye ulaştığı, geniş fonksiyonlarının gerektirdiği nüfus büyüklüğü ve yoğunluğuna ulaşmış, toplumsal heterojenlik ve bütünlüşme düzeyine yükselmiş, karmaşık ve dinamik bir mekanizmanın sürekli olarak işlediği yerleşim yerleridir (Görmez, 1991, 1).

Kentleşme insanın hayatında maddi ve manevi unsurlarıyla kültürel bir değişime yol açmaktadır. Belli başlı maddi kültür değişmelerini; Fiziki yerleşme mekanın değişmesi; Ev şeklinin değişmesi; Günlük hayatta kullanılan ev eşyalarının değişmesi olarak, Manevi kültür değişmelerini ise; Değer hükümlerinde değişmeler; Zihniyet ve davranışlardaki değişmeler; Sosyal ilişkilerdeki değişmeler olarak belirtmek mümkündür (Sezal, 1992, 85, 86).

Kent yaşamı, çok sayıda, farklı özelliklerde insanın belli bir alanda birlikte yaşamasının doğal sorunlarını üretmekle kalmayan, bunlara akılcı, çağdaş çözümler de üreten bir yaşam biçimidir. Kent yaşamı bu özelliği ile, bireylerde sorunlarını analiz edip, çözüm araçları geliştirerek buldukları toplumun öncülüğü görevlerini yerine getiren bir sosyal sorumluluk bilincini de geliştirebilmektedir. Vatandaş olma sorumluluğuna giden yol kentlilik bilincinden geçer. Ortak yaşama kültürü oluşmadan bir kentlilik bilincinin de doğup gelişmesi mümkün değildir.

Küreselleşme süreci ve yeni sosyo-ekonomik anlayışlar çerçevesinde özel sektörden kamuya varıncaya kadar talep edilen hizmetler ve sunum yöntemlerinin yeniden şekillendiği günümüzde kentlerin yönetiminde ve hizmet sunumunda öne çıkan sorumluluk alanları, değerler ve yeni yönetim anlayışları, kent hizmetlerinin geleceğine yönetim kültürünün geliştirilmesi perspektifinden bakmayı gerektirmektedir. Bu çalışmada, kent kültürünün oluşum süreci açısından kentlilik bilincinin temel bileşenleri olan kentsel aidiyet, kent sorumluluğu ve kent hizmetlerinde gönüllülük kavramları açıklanarak, kentlerde oluşan kültürel dönüşüm irdelenmeye çalışılacaktır.

2. Kent Kültürü Bağlamında Kentlilik Bilinci ve Kentsel Sorumluluk Alanları

“Kent” ve “kültür” kavramları, belki de birbiriyle en ilişkili iki kavramdır. İnsanlığın her döneminde kendine özgü kentlerin olduğu bilinen bir gerçektir. Tarım devriminin kentleriyle, endüstri devriminin kentleri, iletişimi, fiziksel düzenlemeleri açısından birbirinden farklıdır (İspir, 1986, 8-19). Günümüzde aynı ülke içerisinde dahi farklı kültürel kimliklere sahip kentler şaşırtıcı değildir. Bunun nedeni, kültürün oldukça dinamik niteliği gereği, maddi-manevi unsurları arasındaki etkileşimin yönü, tarihsel gelişimi, yapısal dönüşümleri, insanların davranış özellikleri, iletişimi ve süregelen değer sistemlerindeki farklılıklarıdır.

Kent; sadece yeni bir ekonomik teşkilatlanma ve değişmiş bir fiziki çevreyi belirtmez; aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerine de tesir eden yeni bir değişik sosyal düzeni ifade eder (Sezal, 1992, 23) Kentlerde yaşayan insanların ortak kullanım alanlarındaki davranış biçimleri, geldikleri yörelerle ilgili bağları, geldikleri örelerden kente taşıdıkları ve edindikleri değerler, kente ve kendilerine dair gelecek planları, yaşanılan kente ilişkin algıları, kenti sahiplenme duyguları, yerel yönetimlerinden beklentileri, temsil kabiliyetleri, memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri, şikayetleri kent kültürü olgusunun ilgi alanlarıdır. Kent adı verilen coğrafi mekanda demografik, politik ve kültürel süreçlerin ekonomik ve sosyal olarak yaptığı katkılarla dinamik bir kavram olan kent kültürü oluşmaktadır.

Kentte yaşayanların kentle olan duygusal bağlarının, hemşeri gururu ve aidiyetinin kurulmasında, kentin tarihi dokusu ve doğal güzellikleri ile şekillenen turistik yapısı, manevi kültürel zenginlikleri, hemşerisi olmakla övünülen ulusal veya uluslararası alandaki başarılı insanları, kahramanları da önemli rol oynar. Bir bütün olarak kentin, fiziksel, toplumsal, demografik, ekonomik, kültürel özellik ve nitelikleri, kentte yaşayanların yaşam biçimlerini belirlemektedir. Kentsel yaşam kalitesi düzeyinin yüksek olduğu kentler, orada yaşayanları sadece barındıran bir mekan değil, aynı zamanda maddi manevi tüm ihtiyaçlarını karşılayan, ayrıca kent yönetimine katılım yolları sunan bir alandır.

Sözkonusu alanda oluşan kent kültürü, mekan ve zaman boyutuyla kent bünyesinde yaşayan insanlarca, ortak bir paydada üretilen maddi veya manevi değerlerin oluşum sürecidir. Bir başka açıdan ise kent kültürü, gelenek ve görenekleri farklı, değişik kültürlerden gelen kişilerin, bireysel hak ve sorumluluklarının bilincine vararak, yaşadıkları kente özgün görgü ve nezaket kuralları çerçevesinde bir arada yaşama kültürüdür. Kent kültürünün oluşum sürecindeki unsurlar arasındaki dinamik etkileşim, kentte yaşayan insanların, kentin özelliklerine özgü toplumsal yapısını, kentteki topluluklar arasındaki ilişkileri, kentte yaşanan sorunları öğrenmesine, kenti tanıyıp benimsemesine ve sahip çıkmasına, çevresel ve tarihi-kültürel değerleri koruması ve geliştirmesine yardımcı olarak, kentlilik bilincinin yerleşmesine hizmet eder. Kentlilik bilincinin gelişmesi bu açıdan, kentsel yaşam kalitesinin gelişmesine önemli katkılarda bulunur.

Kentlilik bilinci kavramı ile ifade edilmek istenen, kentte yaşayan bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, birer kentli birey olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışlarıdır. Bir başka ifade ile kentlilik bilinci, kentte yaşayanların var olan etnik, dinsel veya coğrafi kimliklerinin yanı sıra bir de içinde yaşadıkları şehirle özdeşleşebilen bir kimliğe sahip olmalarıdır. Kentlilik bilinci

oluşumunun başlıca koşulları, bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve sahip çıkmalarıdır. Bu bilince sahip olan kentli, her şeyden önce, kentli olmanın sorumluluklarını taşıyan, kentnin, kent olma niteliklerini yitirmesini önlemek için elinden geleni yapan, onu yağmacılara, bilinçsizlere karşı savunan, sahip çıkan kişidir (Bektaş, 1999, 108). Kentlilik bilinci, kentte yaşayanların kentle bütünleşmeleri, kendilerini kente ait hissetmeleri ve dolayısıyla kente karşı sorumluluk duygusu taşımaları açısından çağdaş yerel yönetim anlayışı açısından da büyük önem taşımaktadır.

Kent kültürü ve kentlilik bilincini geliştirmek için yapılması gerekli çalışmalarda kentin resmi ve sivil aktör ve dinamiklerinin görüş ve düşünceleri alınarak, geçmişten geleceğe uzanan geniş bir açıdan kentin fiziksel ve sosyolojik dokusu, ihtiyaçları, sorunları ortaya konarak kentin kimliği belirlenmeli ve buna yönelik kısa, orta ve uzun vadeli vizyonu, strateji ve politikaları belirlenmelidir. Kentte yaşayanların kentlilik bilincine ulaşmaları, onların sahip oldukları ortak tarihsel değerlerle mevcut duruma ve geleceğe ilişkin algı ve beklentilerinin, kentin strateji, politika ve uygulamalarıyla örtüşmesine bağlıdır. Bu kapsamda kentlilik bilinci, kentte yaşayanların birbirini fark etmesi, anlaması, farklılıklarını çeşitlilik olarak algılaması ve bu çeşitlilik içerisinde kent kültürü adına ortaklıklar çıkarma çabalarının bütünüdür. Kentlilerin kentine sahip çıkabilmeleri için kenti algılamalarının da doğru olması gerekmektedir. Sadece kentte yaşıyor olmak bunun için yeterli değildir. Kenti tanımak, kentle bütünleşmek ve kentli kimliğini kazanmak da gerekir (Çukurçayır, 2000, 128).

Kent kültürünün edinilmesine yönelik bu süreçte, kentin geleceğine dönük ihtiyaç duyulan yeni fikir, görüş ve düşüncelerle yeni kurumsal yapı, organizasyon ve projeler, kente verilen hizmetteki kalite standardını yükseltmede de önemli rol oynayacaktır. Sunulan kaliteli kentsel hizmetler, kentte yaşayan insanlara “kentli” gibi davranma dolayısıyla, yaşamlarına değer katma anlamına geldiğinden kentlilik bilincine de katkı sağlayacaktır. Hizmet kalitesi yükseldikçe aidiyet düzeyi de yükselecektir. Gönüllülük ve katılım da kentlilik bilincini yükselten diğer unsurlardır.

2.1. Kentleşme Unsuru Olarak “Kentli Sorumluluğu”

“Kentleşme”, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma, toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir (Erkan, 2002, s.20). Kırdan köyleşme ve kentte yoğunlaşma nedeniyle kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırdan özelliklerini bırakıp, kentli özelliklerini içselleştirmesi olarak da tanımlanmaktadır. Buna göre kentleşme ekonomik ve demografik boyutu, kentleşme ise sosyolojik boyutu yansıtmaktadır. Yapılan bu tanımlar da göstermektedir ki, kentleşme, kırdan uzaklaşım, maddi ve manevi boyutlarıyla kentle bütünleşme çabası olarak ifade edilebilir (Özen, 1996, 12 ve Kartal, 1992, 23).

Bir yaşam ve davranış biçimi olarak kentliliğin ayırt edici bir özelliği de, ortaklaşa yaşamın sonucunda gelişen organize olma durumudur. Kentliler, kent üzerinde bireysel olarak değil aksine, örgütlü biçimde daha etkili olmakta, taleplerini böylece benimsetme olanağı bulmaktadırlar. Kentte yaşayan bireyler ve kümeler arasındaki iletişim yoğunluğu kentsel bütünleşmede kritik rol oynamaktadır.

Kuşkusuz, kent kültürünün oluşmasında, korunup geliştirilmesinde değişik aktörlere çeşitli sorumluluklar düşmektedir. Uluslararası topluluk, bunlar arasında başta sayılması gerekenlerdendir. Kent ve çevre değerlerinin evrenselliği, tek tek ülkelere, uluslara mal edilemeyecek kadar önem taşıması nedeniyle kültür, tarih, mimarlık ve doğa değerlerine insanlığın ortak kalıtı gözüyle bakılmaktadır. İkinci olarak, özellikle yerel yönetimlerin yeterince güçlü, istekli ve bilinçli olmadığı durumlarda başta devletin sorumluluğu bulunmaktadır. Ardından, kent ve çevre değerlerinin koruyucusu olma gibi yerel nitelikli konularda asıl yetkili olmaları Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın da bir gereği yerel yönetimlerin sorumluluğu gelmektedir. Kent yönetimleri ve özellikle belediyeler, bu konuda, Avrupa Kentli Hakları Şartı'nın kendilerine tanıdığı sorumlulukların gereğini yerine getirecek ölçüde güç ve bilinç kazanmalıdırlar. Sorumluluk noktasında son kümeyi ise, ötekilerden daha az önemli olmayan, yurttaş ya da hemşeri oluşturur. Bugüne değin, yurttaşın kent ve çevre değerleri karşısında daha çok hak sahibi kimliği üzerinde durulmuş, ödev ve sorumluluğu gözardı edilmiştir. Oysa haklar ve ödevler bir bütündür. Demokratik rejimlerde merkezi veya yerel tüm yönetimlerin temelinde de halk yer aldığına göre sorumluluk sahibinin kentlerin asıl sahiplerinin yani hemşerilerin olduğunu varsaymak yanlış olmaz. Bu açıdan kentinin değerlerinin, bugünü ve geleceği üzerinde hak sahibi olan kentlilerin, kentine ve kentinin kültür birikimine karşı suç sayılabilecek eylemlerden kaçınmak yükümlülüğü bulunmaktadır (Keleş, 2005, 14.).

Kent kültüründe, insanın yaşadığı kente ait sorumluluk hissini düşük olması, bireysel çıkarların öne çıkması, yönetsel olumsuzluklara, işlenen suçlara karşı ilgisizlik, açık tepkisizlik kentleşme sorununun bir göstergesi olacaktır. Kentleşme, kentsel değerleri ve kentli yaşam biçimini içselleştirmedir. Bir başka ifadeyle, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma, toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir (Erkan, 2002, 20). kentleşme kentli insan davranışlarının bireyde, ailede ve diğer sosyal gruplarda gelişmesi sürecini anlatır. Bu nedenle, özellikle kırsal kesimden gelen nüfus açısından uzun yıllar alan ve bir nesilden daha fazla zaman gerektiren bir süreç olduğu anlaşılır. Bu davranışlar ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik, inançsal ve estetik olmak üzere en az altı boyutta gözlenebilir (Bal, 2002, 64-66).

Kentte yaşayan vatandaşların, yürürlükteki yasalara saygılı olmaları yanında, kentle ilgili kurallara hassasiyet göstermeleri, diğer kentlilerin haklarına saygı göstermeleri kentli olmaya özgü davranış biçimlerindedir. Kentlerin büyük ölçekli nüfusların yaşadığı ortak mekânlar olmaları, bu mekânların kullanımında birarada yaşamının ortak kurallarına dikkat edilmesini gerekli kılmaktadır. Kentli olmanın gerekleri olan kentsel sorumlulukların yerine getirilmemesi, hemşerilerin yaşanabilir kent taleplerini karşılıksız bırakacak ve bu gün yaşamakta olan birçok kentsel sorununun kaynağı haline gelecek ve iyi yönetim algılamasını olumsuz yönde etkileyecek bir sonuç doğuracaktır.

Kentsel yaşama ilişkin gittikçe artan sorunların ortak olmasına ve çözümlerin de ortak sorumluluğu gerektirmesine rağmen derinleşen yabancılaşma, sorumluluk almaktan kaçınma, aidiyetsizlik nedenleriyle kentler, ortak hareket etmenin de giderek güçleştiği yerler haline gelmiştir. Diğer taraftan kentlerde yaşayanlar, kent yönetimleri ile ilgili politik kararlarında genellikle siyasi tercihleri, dolayısıyla dünya

görüşleriyle örtüşen tavırlar sergilemektedirler. Seçilen kent yönetimlerinin hizmet algılamaları ve sunuşlarına da bu yöndeki ideolojik tavırlar yansımaktadır. Oysa kent yönetimlerinden beklenen salt ideolojik yapılanmalar sergilemesi değil, kentin yaşam kalitesini artırıcı çalışmalar yapmaları olmalıdır. Bu sebeple, kent yöneticilerini seçerken partiler üstü davranabilme, kente en iyi hizmeti verebilecek donanımdaki kişi ve ekipleri tercih etme hassasiyeti gösterilmelidir.

2. 2. “Kentsel Aidiyet” Duygusu ve Ortak Kent Yaşamına Katkısı

Bireyin içinde yaşadığı toplumsal mekanda aidiyet kurma ihtiyacı, sosyal bir varlık olması dolayısıyla doğuştan gelen bir özelliğidir. İhtiyaç duyduğu aidiyet duygusu bireyi, toplumsallaşma sürecinde, topluma uyum sağlamaya ve kendisini bütünün bir parçası olarak hissetmeye yöneltir. Kent yaşantısında toplumsal çevresinin kendisinden beklentilerini öğrenen ve toplumla uyum içinde hareket eden birey, toplumsal aidiyet bağına kurmaya başlar. Fakat toplumsal aidiyet tek taraflı beklentileri karşılamaya yönelik bir oluşum içermez. Şöyle ki; toplum, birçok alanda bireylere neleri yapması ve yapmaması hususunda veya bunları ne zaman ve nasıl yapacağı konusunda belli sınırları ortaya koymuş, ölçütler saptamıştır. Bu bağlamda, toplumsal çevresinin isteklerini bilen ve ona göre eylemlerde bulunan bireyler, toplum tarafından kabul görür, aksi takdirde ise toplumdaki dışlanırlar (Aytaç, 2000, 15).

Günümüzde büyük kentlerde tüketim metaları içinde edinilen nesnel kültür, bir arada yaşayan bireyleri, birbirine yabancılaştırarak, birbirleriyle çelişen kimliklerle kültürel yaşamlarını sürdürmelerine yol açar (Sarıbay, 2002, 39-46). Bireyler arasında yabancılaşmanın artması, bireyleri yalnızlığa sürükleyerek, bireylerin birbirleriyle özdeşlik kuramadığı bir yaşantılar zincirini meydana getirir.

Kır nüfusunun hızla kentlere akması, kentlerde yaşayanlar arasında kültür, değer ve norm uyumsuzluğuna yol açmaktadır. Bireyler, kalabalık kent yaşamında gittikçe yalnızlaşmakta, mekandan soyutlanarak kentlilik bilincinden uzaklaşmaktadır. Kentlerin kimliklerini kaybetmesi ve niteliksiz mekânlara dönüşmesiyle de bireyin yaşam kalitesi düşmekte ve mekâna olan aidiyet duygusu yok olmaktadır (Öztürk, 2007, 1). Kırsal nüfusun kente uyumunun büyük bir sorun olarak ortaya çıktığı bu süreçte kültürün kökten değiştiği, yeni simgeler ve yeni kodlar etrafında ortak bir dilin oynandığı, simgesel şiddetin arttığı gözlenmektedir. Kentsel kültürün tümünü kucaklayan bir otoritenin oluşmadığı böylesi bir süreçte, hiç bir şey gerektiği gibi kontrol edilememektedir (Kuban, 1992, 13-23).

Kentlerde yaşayan insanların, içinde yer aldıkları toplumsal grupların, sahip oldukları insan ilişkileri ve değer yargılarındaki farklılık, yerleşim biriminin gerektirdiği beceri, bilgi ve deneyimlerle örtüşmediğinde aidiyet bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kentteki göçmenin aidiyet hissini ve sorumluluğunu esas olarak hemşerilik belirlemektedir. Böylece kentteki göçmen yeni çevresiyle bütünleşmek yerine, burada kendi çevresini yaratmaktadır. Kentsel değerleri ve kentli yaşam şeklini içselleştiremeyen bireyler, kültür çatışmaları, gelecekondulaşma, şiddet, ekonomik ve psikolojik bunalımlar gibi pek çok sorunun parçası veya tetikleyicisi olmaktadır. Kontrolsüz, plansız büyüyen kentlerde, kentin ortak yaşam alanı ve kültürel birliktelik mekanı olma özelliği etkin olamamakta, paydaşlık kültürü yerini, sosyo-kültürel gettolaşmaya bırakmak zorunda kalmaktadır. Kendilerini ne çıktıkları

kırsal kültüre ne de geldikleri kentsel yaşama ait hissetmeyen kişiler, kentle bütünleşememiş, soyutlanmış şekilde bir hayat yaşamaktadırlar.

Bireyler, sosyal aidiyet duygularını tatmin etmek amacıyla “hemşerilik” adı altında kümeleşmekte, böylelikle kimliklerini yaşayarak toplumsal yabancılaşmaya karşı savunma mekanizması oluşturmaktadırlar. Hemşerilik şemsiyesi altında bir tür soyutlanmış toplumsal denetim içinde kalan bireylerin birincil ilişkilerle kentte sürdürdükleri kimlik ve gelenekleri, kültürel değerleri kentin gerektirdiği “kentli” değer ve normları ile zaman zaman çatışmaya dönüşebilmektedir. Kentlerde kurulan hemşeri dernekleri de göç yoluyla kırdan gelenlerin, kentte uyumunu sağlama sürecinde, aynı zamanda kentsel yaşama etkin katılma ve bazı alanlarda söz sahibi olmayı da içeren tampon kurumlar olarak işlevsel bir yapıya sahiptirler (Bal, 1997, 431).

İnsan davranışlarının, içinde yaşanan toplumsal ortamdan bağımsız olmadığı, mevcut şartların büyük bir etkisinin bulunduğu, toplumsal ortamın değişmesiyle birlikte davranış şekillerinde de önemli değişimlerin ortaya çıktığı bilinen bir husus ise de kırsal alanda, kırsala ait davranış kalıplarını edinmiş kişilerin kent davranış kalıplarını edinmesi hayli zor ve uzun bir alışma süreci gerektirir. Bireyin kendisini kente ait hissetmesi, kente özgü davranış kalıplarını edinmesi, kültürel ve sosyal dünyasında kente özgü gelişmelerin yaşanabilmesi için, sosyal aktivitelere katılması önemli bir unsurdur.

Bireyin, kendini kentin aktif katılımcı bir parçası olarak görmesi, kentleşmenin bir sonucudur. Kentleşme süreci içerisinde, yaşadığı yerin demografik ve ekonomik olarak büyüdüğünü hisseden bireylerin bu değişime ayak uydurması, kendini bu sürece ait hissetmesi, yaşayış tarzı olarak benimsemesi ve davranış biçimlerini kabullenmesi aidiyetin de bir göstergesidir.

Kırsal kesime oranla çoğunlukla fırsatlar mekânı olan kentler; fırsatların yanında risklerin, karmaşanın, yalnızlığın, yabancılaşmanın ve ötekileştirmenin giderek derinleştiği yerler olabilmektedir. Göçün yoğunlaştığı bu mekânlarda aidiyet bilinci de gelişmemektedir. Zamanla nüfus olarak büyüyen bu kentler geleneksel şehrin özelliklerini kaybettiği gibi, modern şehrin özelliklerine de sahip olamamaktadır.

2.3. Kentsel Duyarlılık Davranışı Olarak “Gönüllülük”

Gönüllülük, “İl özel idaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım” Yönetmeliğine göre; (R. G. Tarihi: 09.10.2005, R. G. Sayısı: 25961) “Bilgi, beceri ve yeteneğini, her türlü ortak çalışma, imkân ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemeksizin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler ile bünyesindeki gönüllüleri bu hizmetlerde görevlendirecek kamu kuruluşları biçiminde tanımlamaktadır” (m.4.).

Kentte özgürleşen ve yalnızlaşan insanın gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla dayanışması ve siyasete katılımı modern bir formda sivil toplum örgütü biçiminde gerçekleşebilir. Anılan bu örgütlenmelerin en yaygın olanı derneklerdir. Kente göç olgusuyla birlikte, bireyin içinde bulunduğu sosyal grubun ve giderek toplumun değer-norm sistemini, davranış kalıplarını içselleştirdiği yeniden sosyalizasyon süreci adı verilen durumla karşılaşması söz konudur (Ayata, 1994, 321).

Gönüllülük yaklaşımı, yerel yönetimlerin üstlendiği rolü, sunulan hizmetlerden özellikle sosyal nitelikte olanları halka yaymanın bir yöntemi olarak, toplumun sahip olduğu potansiyelin harekete geçirilmesini ve kamunun yetersizliklerinin giderilmesini amaçlamaktadır. Bu düşünce merkezin gücünün azaltılması ve hizmetlerin sağlanmasında kentte yaşayanların daha fazla katkısını öne çıkarmaktadır.

Yerel yönetimlerin sorumluluk alanında olan kentsel hizmetlerin işleyişinin birçok alanı gönüllülere, destekçilere, “paydaş”lara devredilebilir niteliktedir. Psikolojik destek hizmetlerinden, anket ve envanterleme çalışmalarına, çevre duyarlılığı ve sanat etkinliklerinin örgütlenmesinden, meslek öğrenimi çalışmalarına varıncaya kadar uzanan bir dizi alanda kentsel sorumluluk bilincine sahip gönüllülerin emekleri başarıyla kullanılabilir.

Kentlerin paydaşları, kentte yaşayanlar ile kente hizmet sunan kurum ve kuruluşlardır. Bir başka ifade ile kent yönetiminin başarı ya da başarısızlığından etkilenen herkes o kentin paydaşıdır. Dolayısıyla iyi bir yerel yönetimle, kent paydaşları arasında sağlıklı ilişkilerin kurulması ve paydaşların mutluluğu esas alınmalıdır. Bu da birlikte yönetim anlayışını gerektirmektedir (Kaya, 2004, 13).

Yerel hizmetlere gönüllü katılım konusundaki ihtiyacın bir gereği olarak son yıllardaki yasal düzenlemeler dikkat çekicidir. 23.07.2004 tarihinde 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu; 04.02.2005 tarihinde 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu; 03.07.2005 tarihinde ise 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır.

Katılım, etkinlik, genel yetkililik, verimlilik ve özelleştirme özellikleri ile dikkat çeken bu yasalarda gönüllü katılımı konusu şu şekilde yer bulmuştur, (Bkz. 5302/65; 5393/77.md.). Sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara kadın ve çocuklara, özörlülere, yoksul ve düşönlere yönelik hizmetlerin yapılmasında yörede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulama görevi belediyelerimize ve il özel idarelerine verilmiştir. Bununla ilgili "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği" de İçişleri Bakanlığınca yayınlanarak 09.10.2005 tarihinde (25961 sayılı Resmi Gazete) yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 1. maddesinde amacı; “il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşerilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak ifade edilmiştir. Kapsamı ise, “sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özörlülere, yoksul ve düşönlere yönelik hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin hususlar” (m.2) olarak belirtilmiştir.

Bu düzenlemeler ışığında kent yönetimlerinde, hizmetlere gönüllü katılım konusunda yönetim, plan ve program geliştirme, uygulama ve izleme aşamalarında rehberlik edecek açık, net, uygulanabilir, sürdürülebilir programların ortaya konması gerekmektedir. Hemşerilerinin potansiyel gönüllü katılımına açık ve desteklenen hizmetlerinden yararlanan yerel yönetimlerin, hizmetlerin sunulmasında etkinlik, verimlilikleri yanında demokratiklik özelliklerini de sağlaması beklenmelidir. Gönüllü katılım ile kısıtlı bütçelerle hizmet sunma durumundaki yerel yönetimler, gönüllülerin desteği ile bu hizmetleri yerine getirme olanağı sağlamış olurlar. Bununla birlikte, gönüllü katılım ile kurumsal tanıtım sağlanmış olacağı gibi bir anlamda, yerel

yönetimlerin çalışmaları, halk tarafından görülerek benimsenmesine yardımcı olacaktır. Yerel yönetimlerde uygulanabilir bir yönetim olarak gönüllü katılımının varlığı, gönüllüler, halk ve yerel yönetimler açısından en fazla yararı sağlayacak yönetim uygulamalarının başlıca güvencesi olacaktır.

3. Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri

3.1. Kent Yönetim Kültürünün Biçimlenmesi

Kent kültürünün yönetime ilişkin yönü olan kent yönetim kültürü; Kentte “yönetim performansının esasını oluşturan paylaşılmış değerler dizisi, genel yapılar ve bunları başarma süreçleri” (Rosenbloom, 1998, 539) olarak tanımlanabilir. Bir başka tanımlamaya göre ise, kentteki yönetsel unsurlar açısından “bireylerin ve toplulukların, yönetimle ilgili nesnelere (devlet, bürokrasi, kamu kurumları, yönetici, memur, idari düzenlemeler vb) karşı inanç, yargı tutum, değerlendirme ve eğilimlerinden meydana gelir. (Eryılmaz, 2000, 45) Kent yönetimi, kentte yaşayanların kente ilişkin talep ve ihtiyaçlarını kaliteli ve mümkün olan en yüksek düzeyde karşılayabilmek için kentin mali, beşeri, fiziki kaynaklarını etkin biçimde kullanabilmek için gereken kararların verilmesi, uygulanması ve sonuçlarının denetlenmesi süreçlerini içerir.

Kentte yönetim kültürünün gelişimi için en önemli strateji yönetişimdir. Bu kavram, temsil, katılım ve denetimin, etkin bir sivil toplumun, hukukun üstünlüğünün, yerinden yönetimin, yönetimde açıklık ve hesap verme sorumluluğunun, kalite ve ahlakın, adil kurallar ve sınırlamaların uygulanmasını içeren bir düzeni kapsar. Uygulanacak projelerden etkilenen insanların ve demokratik kitle örgütlerinin görüş ve önerilerinin alınması anlamına gelir. Bu yolla ortak aklın harekete geçirilmesi emek ve zaman gerektirmesine karşın, kentlilerin o kentte yapılan uygulamalara daha fazla sahip çıkmalarını, korumalarını, aidiyet ve sahiplenme duygusunun gelişmesini ve uygulamaların meşruiyetinin artmasını sağlar. Yönetimle halk arasındaki sürtüşmeleri azaltarak toplumsal uzlaşmaya imkan verir.

Kent yönetiminde kararları etkilemek ve değiştirebilmek yetisi, kentlilik bilincine sahip, sorumlu, vergisine sahip çıkan vatandaşların sayısının artması ile yöneticilerin keyfiyetinden çıkmakta, kent yönetimi kişisel olmaktan çıkarak kurumsallaşmaktadır. Geline nokta da artık çok aktörlü, yerel, ağısal ilişkiler içinde iletişimsel bir rasyonellik anlayışı içinde, kendisi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yapabilir kılan, yönlendiren, kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştıran bir anlayışa geçilmektedir. Bu özellikleriyle yönetişim siyasal ve ekonomik gücün daha yaygın dağılımını da içermektedir (Tekeli, 1996, 51).

Kentlerin kimliklerinin korunarak, hizmet kapasitelerinin geliştirilmesi için; kentte yaşayanların; yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının kısaca bir kente ilişkin kararlarda söz hakkına sahip paydaşların, sorumlulukları bulunmaktadır. Kentte yaşayanların içinde yaşadıkları kentin farkına varmalarını sağlamak, kendilerine bu şehre ait ve şehrin bir parçası olduklarını hissettirmek ve şehrin her türlü değerine bu bilinçle sahip çıkmalarını sağlamak konusunda politikalar üretme noktasında yerel yönetimler öncü bir görev almaktadır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesi sürecinde, kaynakların optimum kullanılmasını gözetmek ve yeni kaynaklar sağlama konusundaki önceliklerin belirlenmesinde kamusal yararı ön

planda tutmak kentsel hizmet politikalarının temeli olmalıdır. Ayrıca, uyumlu, dışlayıcı olmayan bir kentli niteliği geliştirmeyi hedef alarak, tüm kesimlere eşit uzaklıkta ve adil hizmet sunmak, bütünleştirici bir politika açısından önemlidir. Tüm bunlar, gerekli yönetim kültürünün yerel ölçekte oluşturulması ile gerçekleşecektir.

Demokratik yönetim kültürünün yeterince gelişmemiş olduğu toplumlarda yerel yöneticileri seçme ve görevlendirmede ideolojik yandaşlık, partizanlık gibi unsurlar ehliyet, liyakat ve yeterlik şartlarının yerine geçmekte, dolayısıyla bu önceliklerle seçilen yöneticiler yerel yönetimlerde ahlaki sorumluluk alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun neticesi olarak, yerel yöneticilerin yönetimi altındakilere yönelik denetim eksikliği, yetersiz hizmet sunumu ve verimsiz yönetimden kaynaklanan birçok ahlaki problemler ortaya çıkmaktadır.

Yönetim kültürünün geldiği noktada artık göz önünde bulundurulması gereken husus, yönetsel faaliyetlerin kısa ve uzun dönemli temel amacının müşteriye dönük olma ve müşteriye tam tatmin sağlamadır (Dodson, 1991: 37). Bu çerçevede kent yönetimleri, etkililiğe, verimliliğe ve vatandaşın ihtiyaçlarını tatmine yönelik uygulamalar içeren kentsel stratejiler belirlerken katılıma açık, şeffaf hesap verme sorumluluğu içerisinde hareket etmek durumundadır.

3.2. Yerel Değerler ve Hizmet Sorumluluğunda Değişim

Yerel yönetimlerin temelini oluşturan değerler, hizmet anlayışının özünü oluşturan kurumsal ve ahlaki değerlerle bütünleşerek, yerel yönetim kültürünün temellerini oluşturmakta ve tüm personelin hedef ve davranışları açısından yönlendirici ilkeler ve ortak bir yön duygusu sağlamaktadır (Emrealp/Yıldırım, 1993, 36).

Yerel yönetimlerin özünde “özgürlük”, “katılım”, “etkinlik” değerlerinin bulunduğu genel olarak kabul edilen bir görüştür (Sharpe, dan aktaran Keleş, 1994, 40). Buna karşılık bu değerlerin liberal yaklaşımın bir ürünü olduğunu ancak üzerinde yükseldiği değerleri tutarlı ve geçerli bir bütün haline dönüştüremediği de ileri sürülmektedir (Güler, 1992, 16-19). Bunlara özerklik ve yeniden paylaşım değerlerini de ilave etmek gerekir. Bu değerlerin anlamlı olabilmesi için, belirli bir etik temele ihtiyaç vardır.

Yerel yönetimlerde kurumsal ve ahlaki değerlerin belirlenip yerleştirilmesinde en önemli rol ve sorumluluk üst yönetim kademesindedir. Üst düzey yöneticiler değerleri vurgulayarak personeli motive etme olanağına sahiptirler. Kararların ve yapılan işlerin temel değerlerce yönlendirilmesi personelin kurumsal uyumu açısından da önem taşımaktadır (Emrealp/Yıldırım, 1993, 36).

Günümüzde yerel yönetimlere ilişkin, temel değerleri belirlemek ve çalışma ahlaki kurallarını geliştirmek ve yerleştirmek amacıyla yazılı metinler hazırlanmakta ve bunların uygulanmasını sağlamaya yönelik mekanizmalar geliştirilmektedir. Uluslar arası ölçekte yerel yönetimlerin temel değerlerini ve ahlak ilkelerini ortaya koyan belgeler, Uluslararası Kent Yönetimleri Birliği (ICMA) tarafından 1924 yılında geliştirilen ve halen geçerliliğini koruyan “Ahlâk Şartı”, Uluslar arası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) tarafından geliştirilen ve 1985 yılında 27. Dünya Yerel Yönetimler Kongresinde kabul edilen “Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi”; bu bildirgeye dayalı olarak Avrupa Konseyi tarafından 1988 yılında geliştirilen ve T.C. hükümetince de onaylanan “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” önemli bir yere

sahiptir (Emrealp/Yıldırım, 1993, 39). Şartın giriş bölümünde, şartı yürürlüğe koyarken üye ülkelerin yerel yönetimler konusunda besledikleri niyet ve ulaşmak istedikleri amaçlar belirtilmektedir. Şartın giriş bölümünde özet olarak; Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında ortak mirasları olan düşünce ve ilkelerin korunması ve gerçekleştirilmesi amacına yönelik daha büyük bir birliğe erişmek hedeflenmektedir (Pıtırılı, 1989,62). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimleri daha özerk bir yapıya kavuşturmayı amaçlaması ve evrensel kabul edilen yerel demokratik değerlerin koşullarını ortaya koyması bakımından önemli bir belgedir. Şart 3 bölümden oluşmaktadır; ilk bölümde, özerk yerel yönetim kurumunun yer alması gereken anayasal ve yasal zeminden bahsedilerek böyle bir zemin için devlet rolünün azaltılması ve bu bağlamda devletin yerel yönetimler üzerindeki denetiminin en az seviyeye indirilmesi gerektiğinden bahsedilir. Ayrıca, yerel yönetimlerin yetki ve görev alanındaki ölçütler belirtilerek verilen görevin önemiyle orantılı gelir kaynakları sağlanması gerektiği belirtilir. İkinci bölümde şartı onaylayan ülkelerin yükümlülükleri ve sorumluluklarının neler olduğu hakkındaki kuralları içermektedir. Bu yükümlülük ve sorumluluklar, şartı imzalayan devletlerin şartın ilkelerini yaşama geçirmek için yaptıkları yasal ve anayasal düzenlemelerin zaman zaman konseye bildirilmesini zorunlu kılmaktadır. Üçüncü bölümde ise, uygulama ve yürürlükle ilgili hususlar yer alır. Yerel yönetimlerin işlevsel anlamda en önemli birimi olan belediyelerin, Şart'ta belirlenen ilkelere uygunluğu, bu birimlere kendi örgüt yapılarını serbestçe oluşturma, kendi alanlarında tek başına karar verme ve sorumluluklarını yerine getirebilecek mali kaynakları oluşturabilmesi ile mümkün görülmektedir.

Yerel birimlerimiz görevlerini halkın beklentileri doğrultusunda gerçekleştirmek için, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının ilkeleri dikkate alınarak etkin ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır. Nitekim, şart; yerel özerklik kavramının dayandığı ana ilkeleri içermekte olup, yerel kuruluşların görev ve sorumluluklarını, gelir kaynaklarını, devletin mali desteğini, yönetsel denetimi vb. bir çok konuyu düzenlemiştir (Geray 1993, 9).

Yerel yönetimlerin kurumsal değer ve etik ilkelerini geliştirip, pratiğe geçirmeleri, muhatap oldukları vatandaşlarla ilişkilerinde “iyi yönetim” imajına sağlayacağı katkı dolayısıyla, temsili nitelikleri açısından önem taşımaktadır. Ancak yerel yönetimlere bakışı çerçevesinde halkın, yönetimlerden beklenti ve talepleri içerisinde “etik değerlere uyma” ilkesine verdiği öncelik, “iyi yönetim imajı” içerisindeki önem sırası, bu konuda belirleyici olmaktadır. Hesap veren bir kent yönetimi, gönüllü hemşehirliler, onların birikim ve kapasitelerini değerlendiren projeler, toplumsal iletişime açık, eleştirileri dikkate alan bir tanıtım ve halkla ilişkiler çalışması, başarılı ve iyi yönetim imajına katkı sağlayacaktır.

Yeni yönetim anlayışında artık halkın kent yönetimlerinden beklentileri ve buna ulaşma yönündeki çabaları demokratik düşüncenin işlerlik kazanmasına, yönetimler açısından da uygulamalarına yansımaları sonucunu doğurmuştur. Yeni anlayışta kentte yaşayan vatandaş, yalnızca kamu yönetiminin çıktılarının kalitesini değerlendiren birer müşteri olmaktan öte, çıktılarının belirleyicisi de olmaktadır. Vatandaşlık bilincinin yaratılmasını da amaçlayan bu gelişmelerle “vatandaşlar yerel hizmetlerin sunumunda artık yalnızca paralarının nasıl harcadığı ile ilgilenmemekte;

aynı zamanda hizmetlerin hangi kaynaklardan –borçlanma ya da öz kaynaklarla-finanse edildiği konusunda duyarlı davranmaktadır” (Mengi, 510).

Toplumsal yaşantının ve ekonomik eylemlerin ölçeklerinde ve niteliklerinde ortaya çıkan bu dönüşümler, yerel yönetim hizmetlerini sayı ve ölçek bakımından arttırması yanında, hizmetlerin giderek daha teknik bir nitelik almasına yol açmış ve daha çok uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla yerel hizmet kavramında ve anlayışında meydana gelen değişmeler yerel yönetim personelinin eğitimi, yerel maliye, fiziksel planlama, projelendirme, halkla ilişkiler, merkezi yönetimle ilişkiler, işçi-işveren ilişkileri, sosyal hizmetler gibi alanlarda uzmanlık bilgileriyle donatılmayı gerektirmiştir (Güven, 1982, 33-34).

Küresel kültürün ve sermayenin kentlere yerleşmesi ile kentler para ve hizmet sektörü piyasalarının yönetildiği, yeni sanayilerin üretim merkezi ve küresel ekonomi için de birer komuta merkezi durumuna gelmişlerdir (Giddens, 2005, 582). Bu durum kentin kültürel, ekonomik ve kimlik dokusunda ciddi değişmeler meydana getirmekte ve bu kentlerin yönetimi klasik yönetim biçimleriyle yönetilebilir olmaktan uzaklaşmaktadır.

4. Sonuç

Teknolojide hızlı bir gelişmenin yaşandığı bu sayede ulaşım ve iletişim imkanlarının son derece kolaylaştığı çağımızda şehirlerde de çok hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim kültürel, sosyal, fiziki ve teknolojik boyutuyla daha belirginlik göstermektedir. Yaşanmakta olan bu süreçten bakarak geleceğin modern kentlerinin, teknolojiden yararlanan, hizmetleri etkin sunan, kent yönetimi hemşeri işbirliğine açık, onların refahını önemseyen, girişimci kentler olarak şekilleneceğini söylemek zor değildir. Bu süreçte, kent yönetimlerinin, politikaların oluşturulması ve bunun için gerekli kaynaklara ulaşım bunların kapasitelerinden yararlanabilmesinde sürdürülebilirlik ve yaşanabilirliği sağlama açısından dengeyi gözetmesi gerekmektedir.

Kentler, ortaya koydukları kültürel mekanlar ile sosyal yaşamının temel mekanlarıdır. Kent kültürünün oluşumunda çevre, coğrafya, ekonomi, eğitim, farklı gelenek ve inanışlar, değerler gibi etkili unsurlar yer almaktadır. Kentler, kültürel bir yaşam yarattıkları için güçlü bir kültürel faktördür. Maddi ve manevi kültürel mirası korurken zenginliğine de katkıda bulunur. Örgütsel yapısı ile toplumsal kaynakları harekete geçirir, kentsel ihtiyaçları karşılar. Yönelindikleri bütün bu unsurları ile aynı zamanda kentteki kurumsal ve toplumsal sorumlulukları öne çıkarır.

Kent yönetimlerinin, kente yönelik yerel hizmetlerin kalite ve etkinliğini arttırmaya yönelik, yerel topluluklarda ekonomik, sosyal ve kültürel imkanlar yaratmayı içeren, kentli olma duygusunun geliştirilmesini, hemşerilerin kararlara ve hizmetlere etkin katılımını sağlayacak sorumlulukları bulunmaktadır. Buna karşılık, kente yaşayanların da kente ve kent yönetimine karşı kentsel mirasa zarar vermeme, kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı duyma, kentlilik bilinciyle hareket etme gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Temelde kentlileşme olarak beliren bu sorumluluk alanları kentte yaşayan bireylerin kentsel yaşam içindeki etkileşimleriyle ortaya çıkan bir kültür değişmesi sürecidir.

Örgütlenme ve bilinçlenme, kent kültürünün bağımsız değişkenleri olarak, yerleşim yerlerindeki ve toplumsal yaşamdaki yapısal dönüşümleri etkileye geldikleri

gibi bu dönüşümden etkilenmeyi gelecekte de sürdüreceklerdir. Bu süreçte kentlerde, maddi kültür ortamındaki değişimler daha hızlı olmaya devam edecektir. Kültürün manevi unsurlarına yönelik, değer ve inanç sistemine bağlı bir toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme süreci için ise daha uzun bir zaman gerekmektedir. İşte bu noktada, kentin dinamiklerinin harekete geçirilmesi uyum ve bütünleşme sürecini kısıltacak politikalar oluşturulması, kentin gelişmesine yönelik kararlar alınıp uygulanması önem kazanacaktır. Bu konuda kent kimliği, yerleşik kentli nüfusun niteliğinin belirlenmesi, kentin bürokratik yapısı ve kentsel örgütler ile ilişki bağlamında en önemli katkıyı yerel yönetimler sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin uygulayacakları yöntemlerin geliştirilmesinde önde gelen amacı, kentsel hizmetlerin yürütülmesinde toplumsal uzlaşmanın sağlanması ve kentlilik bilincinin oluşturulması yoluyla katılımcılığın artırılabilmesi olmalıdır. Yerel yönetimlerin kentsel gelişme seyrinin yöneldiği bu süreçte önemli bir aktör olma sorumluluğunu gelecekte de sürdüreceği görülmektedir. Bunun için hizmete dönük, halkın katılımını sağlayan, yaratıcı, girişimci, yenilikçi, başarıyı özendirilen ve ödüllendiren bir yaklaşımla, çağdaş yönetim tekniklerinin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması gerekmektediruygulaması ile yapılacak daha detaylı ve derinlemesine bir araştırma ile daha farklı ve yararlı sonuçların elde edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AYATA, Ayşe, “Geleneksel ve Modern Dayanışma”, Dünyada ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, Sosyoloji Derneği Yay., Ankara, 1994
- AYTAÇ, Serpil, İnsan Anlama Çabası / Psikolojiye Giriş, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000.
- BAL, Hüseyin, Kent Sosyolojisi, Fakülte Kitabevi, 2. Baskı, Isparta,2002.
- BAL, Hüseyin, Kentsel Yapı ve Kentleşme Süreci, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2003.
- BAL, Hüseyin, “Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü, Hemşeri Birlikleri”, Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yay. Ankara,1997.
- BEKTAŞ, Cengiz, Kentli Olmak ya da Olmamak, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 1999.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif, Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Yargı Yayınevi, Ankara, 2000.
- DODSON, R. L., “Speeding the Way to Total Quality”, Training and Development Journal, Vol. 45, 1991.
- EMREALP, Sadun ve YILDIRIM, Selahattin, Yerel Yönetimde Başarının Yolları, Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, No. 1, İstanbul, 1993.
- ERKAN, Rüstem, Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilim Adamı Yayınları, Ankara, 2002.
- GERAY, Cevat, “Kaya Yazanağı Açısından Yönetimin Taşra Birimlerinin Yeniden Düzenlenmesi”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi,Cilt 2, Sayı 1, Ocak 1993
- GÖRMEZ, Kemal, Şehir ve İnsan, Araştırma İnceleme Dizisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Yayın No, 2319, Bilim ve Kültür Eserleri, İstanbul, 1991.
- GÖRMEZ, Kemal, Yerel Demokrasi ve Türkiye, 2. Baskı, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.
- GÜLER, Birgün AYMAN , Yerel Yönetimler- Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım, TODAİE, Ankara, 1992.
- GÜVEN, H. Sami,“Değişen Yerel Hizmet Kavramı ve Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu”, AİD., C.15, S.4, Aralık, 1982.
- İSPİR, Eyüp Günay, Şehirleşme ve Meseleleri, Ankara, 1986.
- KARTAL, Kemal, Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme, Ankara, 1992.
- KAYA, Erol, Pendik Yerel Kalkınma Platformu, Pendik Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2004.

- KELEŞ, Ruşen, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1994.
- KELEŞ, Ruşen, “Kent ve Kültür Üzerine”, *Mülkiye Dergisi*, C. 29, S. 246, 2005.
- KUBAN, Doğan, “İstanbul Kültürünün Belirsizliği”; *İstanbul Dergisi* Sayı:3; Tarih Vakfı Yayını, İstanbul, 1992.
- MENGİ, Ayşegül, “Kamu Yönetimindeki Gelişmeler, Yerel Yönetimler ve Türkiye”, *AÜSBFD.*, C.52, No. 1, 1997.
- ÖZEN, Sevinç, *Kentleşme Sürecinde Ailede Kuşaklararası İlişkiler*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. İzmir, 1996.
- ÖZTÜRK, Özge, *Kentsel Kimlik Oluşumunda Güzel Sanatların Yeri*, İzmir Örneği, AÜ. Fen Bil. Enst. Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2007.
- PITIRLI, Ali, “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Sarti”, *Türk İdare Dergisi*. Sayı: 383, Haziran, 1989.
- ROSENBLOOM, H. David; GOLDMAN, D. Deborah,j.D and M.P.A, *Public Administration, Understanding Managment, Plitics and Law In The PublicSector*, Third Edition, Ed. Stephen J. Wayne, Mc Graw Hill, USA, 1998.
- SARIBAY, Ali Yaşar, “Kent: Modernleşme ile Postmodernleşme Arasındaki Kültür”, Editör: Ferzan Yıldırım, *Kente Birlikte Yaşamak Üstüne*, 2. Basım, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, 2002.
- SEZAL, İhsan, *Kentleşme, Alternatif Üniversite- Ağaç Yay.*, İstanbul, 1992.
- TEKELİ, İlhan, “Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine”, *Sosyal Demokrat Değişim*, S.3, 1996.